

סנהדרין סה

עניין: אדם הנוצר על ידי ספר יצירה (גולם)

מהר"ל חידושי אגדות

רבא ברא וכו'. כאשר (שם). רבא ברא גברא שדריה
היה מטרה עצמו לקמיה דרבי זירא הוה קא
ועוסק בספר יצירה משתעי בהדיה ולא היה קא
בשמותיו של הקב"ה, בזה מהדר ליה.
היה מתדבק בו יתברך
וברא גברא. אבל לא היה בו הדבור, כי כ"כ לא
היה מגיע כחו להביא נפש מדברת באדם לעשות
כמותו, שהרי הוא אדם ואיך יברא כמותו, כמו שמן

חכם צבי תשובה צג

הוספה מבתי רבינו מתוספות חדשים סי' מ"ו
וראיתי בספר פרדס שחיבר מהר"ם קורדוויירו שער
היכלות פ"י אחר שהביא המאמר דרבא ברא
גברא וכו' ופסל בהם כתב וז"ל, הנה הבריאה היא שהוא
בזרע האדם כו' ולא היה צו נשמה ולא נפש ולא רוח
אלא חיות בעלמא עכ"ל. ונשמע סברתי סיוע שיש בו
ממש, שכיון שאין בו אפילו נפש אדם אין לו עסק וענין
עם דברים הטעונים עשרה או שלשה נפשות משראל,
וגריעי טובא מנפשות נשי ישראל שאין מטטרפות לשום
דבר מהנזכרים. ועוד נראה ברור שעל כרחך אי אהא יכול
לכלול בכלל עשרה בני ישראל גדולים החייבים במזות, וכל
דבר שנקדשה הטעון עשרה אי אהא יכול לזרף אלף את
שיש בו כל המדות הללו, באופן שהדבר ברור שאינו מטטרף,
ואפילו למ"ד טינוק שבעריסה מטטרף, היינו משום דלתי
לכלל חיוב, לאפוקי האי דלא אחי לכלל חיוב נ"ל [דברי רבינו
משולם שאלה י"י].

נשתפקתי אדם הנוצר ע"י ספר יצירה, כלואה
שאמרנו בסנהדרין [פ"ה ע"ב] רבא ברא
גברא, וכן העידו על זקני הגאון מוהר"ר אליהו אב"ד
דק"ק חעלס, מי מטטרף לעשרה, לדברים הנריינין
עשרה כגון קדיש וקדושה^(א), מי אמרינן כיון דכתיב
ויקרא כ"ב, ל"ב ונקדשתי בתוך בני ישראל לא מילטרף,
או דילמא כיון דקיי"ל בסנהדרין [י"ט ע"ב] המגדל
יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו,
מדכתיב חמשת בני מיכל כו' וכי מיכל ילדה והלא
מירב ילדה אלף מירב ילדה ומיכל גדלה כו', הכי
נמי כיון שמעשה ידיהם של נדיקים הוא הוה ליה
בכלל בני ישראל שמעשה ידיהם של נדיקים הן הן
חולדותם.

ונראה לי דכיון דאשכחנן לרבי זירא [סנהדרין פ"ה
ע"ב] דאמר מן חבירייה את תוב לעפרך, הרי
שהרגו, ואי ס"ד שיש בו תועלת לנפשו לעשרה לכל
דבר שנקדשה לא היה ר' זירא מעבירו מן העולם^(ב),
דאף שאין בו איסור שפיכת דמים דהכי דייק קרא
[נבאשית ט', ו'] אף שיש בו דרשות אחרות [עין סנהדרין
י"ז ע"ב] שופך דם האדם באדם דמו ישפך דוקא אדם
הנוצר תוך אדם דהיינו עובר הנוצר במעו אמו הוא
דחייב עליה משום שפיכת דמים ילא הוא גברא דברא
רבא שלא נעשה במעו אשה^(ג), מ"מ כיון שיש בו
תועלת לא היה לו להעבירו מן העולם, אלף ודאי
שאינו מטטרף לעשרה לכל דבר שנקדשה^(ד) כך נ"ל.

משנה ברורה סי' נה

יענה על כל אחד ואחד. אדם הנוצר על-ידי ספר יצירה אם
מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדושה, עיין בתשובת חכם צבי
סימן סג ובספר עיקרי-דינים מה שכתב בענין זה: (זה) והוא

שאלת יעב"ץ ח"ב סי' פב

אגב אזכיר כאן מה ששמעתי מפה קדוש אבי מורי
הגאון ז"ל, מה שקרה בצאתו שנוצר ע"י זקני
הג"ר אליהו בעל שם ז"ל^(א), כי אחר שראה הולך
וגדל מאד^(ב), נתיירא שלא יתריצ העולם, על כן לקח
ונתק ממנו השם שהיה דבוק עדיין במלכו, וע"י זה
נחבטל ושב לעפרו, אבל הזיקו ועשה בו שריטה צפויה,
נעוד שנחשק נתיקת השם ממנו בחזקה.

בן יהוידע

שם. אמר ליה מן חבירייה את דר לעפרך. לריך להבין
מה נעשה בו לזה הנבדל, ואם נחבטל איך נחבטל
נדברים אליו. ונ"ל במ"ד דליחא בספר שבט משראל על
החללים סי' כ"ח על מ"ש בישפיה, הגידו האותיות לאחר
ונדע כי חלקים אחס, אף חטיבו ותרעו, ופירש הענין
ע"פ מ"ש בליקוט ראיבני פרשת בראשית, כי בן סירא
עשה גולם ע"י לרופי אותיות ח"כ, ובא ירמיה הע"ה
והכתיב, והשיב לו בן סירא כבד נברא ומה אעשה, ח"ל
ירמיה הע"ה תן דעתך לכיון כל הלרופים שעשית לאחר
דרך משר"ק ואז יחזור לעפרו, וכן עשה, נמלא אס יחיו
נוראים ברבי ע"י לרופי אותיות, אס יחזור וילרף אותם
הלרופים לאחר דרך משר"ק ישיב הנבדל לעפרו, אמנם
השי"ת שהוא הבורא האמיתי, אס יבא ארס על ברבי
שנברא הקב"ה לרופי האותיות לאחר, לא יוכל לפעול כלום
אלא תשאר הבריאה כמו שהיא, וז"ש הגידו האותיות
לאחר, כי רשעי ישראל באותו זמן היו בעלי שם המפורש
ובו יודעים לזרף אותיות של ספר יצירה לעשות בהם
חיות ברבי, והיו מתפארים בדבר זה, שיש להם יכולת
בזה, וא"ל הנבדל הגידו האותיות של לרופים אשר בראתם
אלקים אחס, כלומר אס הגדתם האותיות לאחר, ונשאלו
הבריות כמו שהם ולא בטלו, אז נדע כי חלקים אחס,
ואם נעלו מעשיכם, אז ניכר שאין ממש בכם עכ"ד ע"ש.
ובזה נבדל פרשתי במ"ד רמז הכתיב, וכשלו אחר ונשברו
וויקשו ונלכדו, פירוש אלו הנוראים בריות בספר יצירה
כדי להפאיר להראות לעולם שהם חלקים, היו הנביאים
מכשילים אותם בהזכרם על בריות שלהם אותיות הירוף
שבראו אותם בהם לאחר, ובזה נשברו אותם הבריות,
ואז נחגלה קלונם, ונדע דאין חלקים המה, ונמלא בזה
טקשו ונלכדו בזיופם. ובזה פרשתי במ"ד רמז הכתוב לו
חמנו ישכילו זאת יבינו לאחריתם, והיינו זאת ר"ת זיוג
אותיות תורה, שפ"י הלרופים של האותיות, שזה נקרא זיוג
אותיות אס הם מבינים זה באמת, ויש להם יכולת שלימה
בזה, הנה אלו יבינו ד"ל לאחריתם של אותיות הירוף,
שאם יזכירם לאחר יסתרו כל בני"ם :

ורבן נראה כי ר"ז היה יודע לברא אדם ע"י לירוף
יודע, שמועיל לברא אדם שלם ח"ן מכת הדיבור
שאנו יכול לברא בן, ואחר שידע דהיה גברא נברא
מספר יצירה, מאחר שלא היה יכול לדבר, אז הזכיר עליו
לירוף שנברא בו לאחר, כי הוא יודע באזה לירוף
נוראין אדם, וכיון שהזכיר עליו את הלירוף למפרע, שב
לעפרו ונחבטל לגמרי, והגמרא הסתיר הענין, ורק אחר
דא"ל תוב לעפרך, אף ודאי הוא הזכיר הלירוף למצער, ויחכן
דגרמו זה בתיבת לעפרך בהשיך אחוין לערפך לשון
שרף, ר"ל שיב לאחר ע"י הלירוף שמכין בו לאחר :